

TÍCH HỢP GIÁO DỤC KỸ NĂNG SỐNG TRONG GIẢNG DẠY GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG VÀ AN NINH

Trần Viết Ngọc

Khoa Quân sự - Trung tâm Giáo dục Quốc phòng và An ninh - Trường Cao đẳng Lào Cai

Tóm tắt: Trong bối cảnh đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, việc phát triển phẩm chất và năng lực người học trở thành yêu cầu trọng tâm. Môn Giáo dục quốc phòng và an ninh với đặc thù gắn liền thực tiễn đời sống, kỷ luật và các tình huống an toàn – an ninh có nhiều tiềm năng trong việc tích hợp giáo dục kỹ năng sống. Bài viết phân tích cơ sở lý luận và thực tiễn của việc tích hợp kỹ năng sống trong giảng dạy GDQP&AN; đề xuất nội dung, phương pháp và quy trình tổ chức dạy học tích hợp; đồng thời đánh giá hiệu quả bước đầu thông qua triển khai thực nghiệm sư phạm. Kết quả cho thấy việc tích hợp giúp nâng cao hứng thú học tập, phát triển năng lực ứng phó tình huống và ý thức trách nhiệm của sinh viên.

Từ khóa: Kỹ năng sống, giáo dục quốc phòng và an ninh, dạy học tích hợp, phát triển năng lực.

INTEGRATING LIFE SKILLS EDUCATION INTO THE TEACHING OF NATIONAL DEFENSE AND SECURITY EDUCATION

Abstract: In the context of fundamental and comprehensive reform of education and training, developing the qualities and competencies of learners has become a central requirement. The subject of National Defense and Security Education (NDSE), with its unique characteristics closely linked to real-life situations, discipline, and safety and security scenarios, has great potential for integrating life skills education. This article analyzes the theoretical and practical basis of integrating life skills into the teaching of NDSE; proposes content, methods, and procedures for organizing integrated teaching; and evaluates the initial effectiveness through pedagogical experimentation. The results show that integration helps enhance learning interest, develop problem-solving skills, and foster a sense of responsibility in students.

Keywords: Life skills, national defense and security education, integrated teaching, competency development.

Nhận bài: 13/01/2026

Phản biện: 04/03/2026

Duyệt đăng: 07/03/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Đổi mới giáo dục trong đó có giáo dục nghề nghiệp ở Việt Nam hiện nay hướng đến mục tiêu phát triển toàn diện phẩm chất và năng lực người học. Trong đó, kỹ năng sống được xem là một thành tố quan trọng, giúp sinh viên có khả năng thích ứng với các tình huống đa dạng của cuộc sống hiện đại. Tuy nhiên, việc giáo dục kỹ năng sống trong nhà trường vẫn còn mang tính rời rạc, chưa gắn chặt với nội dung các môn học.

Môn Giáo dục quốc phòng và an ninh (GDQP&AN) là môn học có tính đặc thù cao, kết hợp giữa lý thuyết và thực hành, giữa giáo dục nhận thức và rèn luyện hành vi. Nội dung môn học liên quan trực tiếp đến các vấn đề như bảo vệ Tổ quốc, an toàn cá nhân, kỷ luật tập thể, xử lý tình huống khẩn cấp. Đây là những điều kiện thuận lợi để tích hợp giáo dục kỹ năng sống một cách tự nhiên và hiệu quả. Vì vậy, việc nghiên cứu và đề xuất các giải pháp tích hợp giáo dục kỹ năng sống trong giảng dạy GDQP&AN là cần thiết, góp phần nâng cao chất lượng dạy học và đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

Kỹ năng sống là tập hợp những khả năng tâm lý – xã hội giúp con người ứng phó hiệu quả với các tình huống trong cuộc sống hằng ngày, từ đó thích nghi, phát triển và sống tích cực trong môi trường xã hội.

2.1. Đặc trưng môn Giáo dục quốc phòng và an ninh

Môn GDQP&AN trong hệ thống giáo dục do Bộ Giáo dục và Đào tạo quy định là một môn học có tính đặc thù rõ nét, vừa mang tính khoa học xã hội, vừa gắn chặt với thực tiễn quân sự, an ninh và đời sống. Những đặc trưng riêng biệt của môn học này không chỉ thể hiện ở nội dung mà còn ở mục tiêu, phương pháp và môi trường tổ chức dạy học, qua đó tạo nên những giá trị giáo dục toàn diện mà ít môn học nào có được.

Trước hết, GDQP&AN là môn học có tính gắn kết chặt chẽ với thực tiễn đời sống và nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc. Không giống như nhiều môn học thiên về lý thuyết, nội dung của GDQP&AN xuất phát từ những vấn đề thực tế như bảo vệ chủ quyền quốc gia, giữ gìn an ninh trật tự, phòng chống thiên tai, tai nạn và các tình huống khẩn cấp. Điều này làm cho kiến thức trong môn học không mang tính trừu tượng mà luôn gắn với các tình huống cụ thể mà sinh viên có thể gặp trong cuộc sống. Chính sự gắn bó với thực tiễn này giúp GDQP&AN có khả năng chuyển hóa kiến thức thành hành động, góp phần hình thành năng lực ứng phó và thích nghi cho người học.

Một đặc trưng nổi bật khác là tính kỷ luật và tổ chức cao. GDQP&AN chịu ảnh hưởng sâu sắc từ

môi trường quân đội, nơi kỷ luật được coi là yếu tố cốt lõi. Trong quá trình học tập, sinh viên phải tuân thủ nghiêm túc các quy định về đội hình, đội ngũ, tác phong và mệnh lệnh. Điều này không chỉ giúp hình thành thói quen tuân thủ quy tắc mà còn rèn luyện ý thức trách nhiệm, tinh thần tập thể và khả năng làm việc trong môi trường có tổ chức. Đây là những phẩm chất quan trọng đối với sự phát triển nhân cách của sinh viên, đồng thời cũng là nền tảng để các em tham gia vào các hoạt động xã hội sau này.

Bên cạnh đó, GDQP&AN còn mang đậm tính thực hành và trải nghiệm. Một phần lớn thời lượng của môn học được dành cho các hoạt động thực hành như điều lệnh đội ngũ, kỹ thuật sơ cứu, kỹ năng sử dụng một số phương tiện, hoặc diễn tập xử lý tình huống. Thông qua các hoạt động này, sinh viên không chỉ “biết” mà còn “làm được”, từ đó hình thành kỹ năng một cách bền vững. Tính trải nghiệm của môn học cũng giúp học sinh được đặt vào những tình huống gần với thực tế, nơi các em phải vận dụng kiến thức, kỹ năng và thái độ để giải quyết vấn đề, qua đó phát triển năng lực toàn diện.

Một đặc trưng quan trọng khác là tính tích hợp cao giữa giáo dục kiến thức, kỹ năng và thái độ. GDQP&AN không chỉ cung cấp hiểu biết về quốc phòng, an ninh mà còn hướng tới giáo dục ý thức công dân, lòng yêu nước, tinh thần trách nhiệm và ý thức bảo vệ cộng đồng. Trong mỗi nội dung bài học, yếu tố nhận thức luôn gắn liền với rèn luyện hành vi và hình thành thái độ đúng đắn. Chính sự tích hợp này tạo điều kiện thuận lợi để lồng ghép giáo dục kỹ năng sống, bởi các kỹ năng như làm việc nhóm, xử lý tình huống hay tự bảo vệ đều có thể được hình thành thông qua các hoạt động học tập của môn học.

Ngoài ra, GDQP&AN còn thể hiện rõ tính giáo dục định hướng giá trị và nhân cách. Thông qua việc tìm hiểu truyền thống đấu tranh dựng nước và giữ nước của dân tộc, học sinh được bồi dưỡng lòng yêu nước, niềm tự hào dân tộc và ý thức trách nhiệm đối với Tổ quốc. Đồng thời, việc tham gia các hoạt động mang tính kỷ luật và tập thể giúp các em hình thành lối sống tích cực, có trách nhiệm với bản thân và cộng đồng. Đây là những yếu tố quan trọng góp phần xây dựng nhân cách công dân trong xã hội hiện đại.

Cuối cùng, môn học còn có tính mở và linh hoạt trong tổ chức dạy học, cho phép giáo viên vận dụng nhiều phương pháp khác nhau như dạy

học tình huống, dạy học trải nghiệm, mô phỏng hay diễn tập. Nhờ đó, quá trình dạy học không bị bó hẹp trong khuôn khổ lớp học mà có thể mở rộng ra các không gian thực tế, tạo điều kiện để học sinh học thông qua hành động và trải nghiệm. Chính đặc điểm này làm cho GDQP&AN trở thành một môi trường giáo dục thuận lợi để phát triển kỹ năng sống một cách tự nhiên và hiệu quả.

2.2. Sự cần thiết tích hợp giáo dục kỹ năng sống trong giảng dạy giáo dục quốc phòng và an ninh

Việc tích hợp giáo dục kỹ năng sống trong giảng dạy GDQP&AN xuất phát từ những yêu cầu mang tính tất yếu của đổi mới giáo dục hiện nay, đồng thời đáp ứng đòi hỏi thực tiễn của xã hội và sự phát triển toàn diện của người học. Trong bối cảnh giáo dục theo định hướng phát triển phẩm chất và năng lực, giáo dục không còn dừng lại ở việc cung cấp tri thức mà phải hướng tới hình thành khả năng vận dụng kiến thức vào đời sống. Kỹ năng sống vì thế trở thành một thành tố cốt lõi của năng lực cá nhân, giúp người học thích ứng với những biến đổi nhanh chóng của xã hội hiện đại. Nếu các môn học khác chủ yếu cung cấp nền tảng tri thức, thì GDQP&AN với đặc thù gắn liền với thực hành, tình huống và môi trường kỷ luật lại có ưu thế nổi bật trong việc chuyển hóa tri thức thành hành vi và năng lực thực tiễn, từ đó làm cho việc tích hợp kỹ năng sống trở nên vừa phù hợp vừa cần thiết.

Thực tế cho thấy, nội dung GDQP&AN không chỉ bao gồm các kiến thức về quốc phòng, an ninh mà còn liên quan trực tiếp đến các vấn đề thiết thân như bảo vệ bản thân, xử lý tình huống nguy hiểm, tuân thủ kỷ luật và phối hợp tập thể. Những nội dung này có mối quan hệ chặt chẽ với các nhóm kỹ năng sống cơ bản như kỹ năng tự bảo vệ, kỹ năng ra quyết định, kỹ năng làm việc nhóm và kỹ năng kiểm soát cảm xúc. Nếu chỉ dừng lại ở việc truyền đạt kiến thức một cách lý thuyết, môn học sẽ khó phát huy hết giá trị vốn có; ngược lại, khi được tích hợp với giáo dục kỹ năng sống, mỗi bài học GDQP&AN sẽ trở thành một “tình huống học tập thực tiễn”, nơi sinh viên không chỉ hiểu mà còn biết cách hành động. Điều này đặc biệt quan trọng trong bối cảnh hiện nay khi sinh viên thường thiếu trải nghiệm thực tế và còn hạn chế trong việc ứng phó với các tình huống bất ngờ như tai nạn, cháy nổ hay các vấn đề an toàn cá nhân.

Bên cạnh đó, sự cần thiết của việc tích hợp còn xuất phát từ chính nhu cầu phát triển của sinh

viên. Trong xã hội hiện đại, các em không chỉ đối mặt với áp lực học tập mà còn phải xử lý nhiều vấn đề tâm lý, xã hội và nguy cơ an toàn. Thực tiễn giáo dục cho thấy không ít sinh viên có kiến thức nhưng thiếu kỹ năng, dẫn đến lúng túng trong hành động, thiếu tự tin hoặc phản ứng không phù hợp trước các tình huống khẩn cấp. Việc đưa kỹ năng sống vào GDQP&AN giúp sinh viên được rèn luyện trong môi trường gần với thực tế, qua đó hình thành thói quen hành động đúng, nâng cao khả năng thích nghi và tự bảo vệ. Đây không chỉ là yêu cầu giáo dục mà còn là yêu cầu mang tính xã hội, nhằm chuẩn bị cho thế hệ trẻ những năng lực cần thiết để sống an toàn và có trách nhiệm.

Mặt khác, xét từ góc độ phương pháp dạy học, tích hợp giáo dục kỹ năng sống còn góp phần nâng cao hiệu quả của quá trình dạy và học. Khi bài học được thiết kế theo hướng gắn với tình huống thực tiễn, sinh viên sẽ tham gia tích cực hơn thông qua các hoạt động như thảo luận, xử lý tình huống, thực hành và trải nghiệm. Điều này không chỉ làm tăng hứng thú học tập mà còn giúp kiến thức trở nên “có ý nghĩa”, dễ ghi nhớ và dễ vận dụng. Đồng thời, quá trình này cũng tạo điều kiện để giảng viên đổi mới phương pháp giảng dạy, chuyển từ vai trò truyền đạt sang tổ chức, hướng dẫn và hỗ trợ sinh viên phát triển năng lực. Như vậy, tích hợp kỹ năng sống không làm tăng tải mà ngược lại còn giúp tối ưu hóa nội dung và phương pháp dạy học.

Không thể không nhắc đến vai trò của GDQP&AN trong việc giáo dục phẩm chất và ý thức công dân cho sinh viên. Môn học này hướng

tới việc hình thành tinh thần yêu nước, ý thức trách nhiệm đối với cộng đồng và khả năng sẵn sàng tham gia bảo vệ Tổ quốc. Khi kết hợp với giáo dục kỹ năng sống, những giá trị này không chỉ dừng lại ở nhận thức mà được cụ thể hóa thành hành vi, thái độ và cách ứng xử trong đời sống. Sinh viên không chỉ hiểu về trách nhiệm mà còn biết cách thực hiện trách nhiệm đó thông qua những hành động cụ thể, từ việc tuân thủ kỷ luật đến hỗ trợ người khác trong tình huống khó khăn. Điều này góp phần hình thành những công dân vừa có tri thức, vừa có kỹ năng và bản lĩnh.

Từ những phân tích trên có thể thấy rằng, việc tích hợp giáo dục kỹ năng sống trong giảng dạy GDQP&AN không chỉ là một giải pháp sư phạm mà còn là yêu cầu tất yếu nhằm nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện. Nó giúp kết nối giữa “học” và “hành”, giữa kiến thức và cuộc sống, qua đó phát huy tối đa vai trò của môn học trong việc chuẩn bị cho học sinh những năng lực cần thiết để thích ứng với xã hội hiện đại.

III. KẾT LUẬN

Việc tích hợp giáo dục kỹ năng sống trong giảng dạy môn Giáo dục quốc phòng và an ninh là cần thiết và phù hợp với định hướng đổi mới giáo dục hiện nay. Thông qua các hoạt động gắn với thực tiễn và trải nghiệm, sinh viên không chỉ nắm vững kiến thức mà còn hình thành các kỹ năng quan trọng như tự bảo vệ, xử lý tình huống và làm việc nhóm. Qua đó góp phần phát triển toàn diện phẩm chất, năng lực và ý thức trách nhiệm của người học.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), *Chương trình giáo dục phổ thông tổng thể*, NXB Giáo dục Việt Nam.
 Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), *Chương trình môn Giáo dục quốc phòng và an ninh*, NXB Giáo dục Việt Nam.
 Nguyễn Thanh Bình (2016), *Giáo dục kỹ năng sống cho học sinh phổ thông*, NXB Đại học Sư phạm.
 Trần Khánh Đức (2014), *Lý luận dạy học hiện đại*, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội.
 Phạm Minh Hạc (chủ biên) (2012), *Giáo dục giá trị và kỹ năng sống*, NXB Giáo dục Việt Nam.
 UNESCO (2014), *Global Citizenship Education: Preparing learners for the challenges of the 21st century*.